

Tymoteusz Ławecki

Uniwersytet Zielonogórski

Relacje nauczyciel i dziecko w metodzie Reggio Emilia

Relations teacher and child in the Reggio Emilia method

Nauczyciel edukacji przedszkolnej ma za zadanie wspierać ucznia we wszechstronnym rozwoju oraz pokazać mu, że wiedza ma zastosowanie w codziennym życiu. Z drugiej strony wychowawca musi zrealizować cele i założenia podstawy programowej, często odezwane od rzeczywistości, w której egzystujemy. Dokument ten minimalizuje kreatywność oraz samodzielność podmiotów edukacji. Opisuje treści, sposoby działania, formy aktywności uczniowskiej i dokładnie podaje wskazówki, jak ma się ten program realizować.

Ogólne cele edukacji przedszkolnej to:

- wspieranie dzieci w rozwijaniu uzdolnień oraz kształcenie czynności intelektualnych;
- wychowywanie w duchu rozpoznawania dobra i zła oraz wspieranie rozwoju społecznego poprzez zgodną zabawę i edukację, kulturalne zachowanie;
- wspomaganie rozwoju emocjonalnego, nakierowanego na radzenie sobie ze stresem, nowymi sytuacjami i porażką;
- troska o prawidłowy rozwój fizyczny oraz zdrowie;
- rozwijanie dziecięcej ciekawości otaczającym światem, z uwzględ-

nieniem przemian społeczno-kulturowych. Taka prezentacja różnych informacji, aby były one zrozumiałe dla wszystkich;

- wprowadzanie dzieci w świat estetyki i tworzenie możliwości wypowiadania się w sposób artystyczny;
- kształtowanie poczucia przynależności do różnych społeczności, w tym do rodziny, grupy rówieśniczej oraz kształtowanie postaw patriotycznych;
- wspieranie ciekawości i aktywności poznawczej dzieci, wychowywanie do samodzielności¹.

Można być edukatorem, który będzie podporządkowywał się systemowi i kierował się głównie własnym dobrem. Wincenty Okoń nazywa go nauczycielem tradycyjnym. Wychowawca taki traktuje program zajęć jako jednolity zestaw informacji, których wychowanek musi się wyuczyć. Jego najważniejszym zadaniem jest przekazanie możliwie całej wiedzy zawartej w podręcznikach. Realizuje on zaplanowane zadania i działania nie uwzględniając indywidualnych cech swoich podopiecznych. Dominuje przekaz i metody werbalne, a proces edukacji ma wymiar zamknięty, regulują go zakazy, nakazy oraz schematy².

Jednak lepiej kierować się podejściem kreatywnym w byciu wychowawcą. Jeżeli się jest

człowiekiem twórczym, otwartym na zmiany, można na co dzień przeżywać wraz ze swoimi uczniami piękne chwile, krocząc ścieżkami edukacyjnych przygód³.

Ponadto, jak zauważa Jolanta Bonar, kreatywność dziecka może rozwijać się wówczas, gdy obok niego jest kreatywny i kompetentny dorosły⁴. Takich nauczycieli potrzebuje współczesna edukacja,

¹ A. Klim-Klimaszewska, *Pedagogika przedszkolna*, Warszawa 2010, s. 111.

² W. Okoń, *Wszystko o wychowaniu*, Warszawa 1999, s. 125.

³ E. Kobyłecka, *(Nie)codziennosc pracy nauczycieli we współczesnej szkole. Zarys problemu* [w:] *(Nie)codziennosc wychowawcza i dydaktyczna nauczyciela w szkole*, red. E. Kobyłecka, Zielona Góra 2016, s. 5.

⁴ J. Bonar, *Kreatywny czyli inny. Twórczy uczeń w polskiej szkole* [w:] *Miejsce inne-*

zwłaszcza elementarna, która ma największy wpływ na wychowanie przyszłych pokoleń obywateli.

Cele i zadania edukacyjne można również realizować poprzez mało znaną w Polsce metodę Reggio Emilia. Metoda ta bywa różnie nazywana, między innymi: *pedagogiką stawania się, pedagogiką relacji czy pedagogiką projektu. Pedagogiką projektu*, ponieważ nauczanie metodą Reggio w dużej mierze odbywa się poprzez realizację projektów, które w zależności od zaangażowania uczniów mogą trwać długo lub krótko.

Nazwa metody pochodzi od miasta Reggio Emilia, położonego w północnej części Włoch, które obecnie jest miejscem prężnie rozwijającego się systemu edukacji o tej samej nazwie. W dalszej części używana będzie skrócona wersja nazwy metody, czyli Reggio. Początek metody datowany jest na lata 1945-1947, kiedy to we włoskiej miejscowości Villa Cella powstaje pierwsze przedszkole, w którym stosowane są innowacyjne sposoby nauczania. Instytucja ta miała być opozycją do ówczesnego systemu edukacji wczesnej. Założycielem tej placówki oraz pomysłodawcą metody Reggio był Loris Malaguzzi, który do końca życia ulepszał swoje przedszkole i samą metodę. Ponadto dużą rolę w budowie tego miejsca odegrały feministki – walczące o równouprawnienie i prawo do pracy, przy uwzględnieniu potrzeby profesjonalnej opieki i edukacji dzieci⁵.

Na wzmożone zainteresowanie metodą Reggio miały wpływ dwa bardzo istotne wydarzenia. Pierwszym z nich był, opublikowany w amerykańskim *Newsweek'u* w 1991 roku, artykuł napisany przez grupę ekspertów przedstawiający placówkę Reggio jako najbardziej awangardową instytucję edukacyjną dla dzieci w wieku wczesnoszkolnym i przedszkolnym na świecie. Dało to początek wielkiemu zainteresowaniu amerykańskich pedagogów tą metodą. Drugim

go we współczesnych naukach o wychowaniu. Inny wobec wyzwań współczesnego świata, red. I. Chrzanowska, B. Jachimczak, D. Pagórska-Jachnik, Łódź 2011, s. 146-147.

⁵ J. Bonar, A. Maj, *Przedszkola Reggio Emilia we Włoszech miejscem rozkwitu dziecięcego potencjału*, „Problemy Wczesnej Edukacji” 2015, nr 4(31), s. 42.

wydarzeniem była wystawa *Sto języków dziecka*, pokazująca dokonania i realizację projektów w przedszkolach Reggio Emilia. Dzięki niej lepiej można zrozumieć działalność i funkcjonowanie placówek edukacyjnych⁶. Tytuł wystawy nie jest przypadkowy, a odnosi się do wiersza, który został napisany przez L. Maleguzziego. Autor pokazuje, że dziecko posiada sto języków, poza przekazem werbalnym, potrafi każdą myśl przedstawić w inny sposób. Jest wiele aktywności pozwalających uzewnętrznić pomysły, między innymi: rysunek, gra aktorska, śpiew, taniec oraz inne kreatywne działania, jakie tylko potrafi sobie uczeń wyobrazić. Badacz wychodził z założenia, że w pełni niezmienna i stała koncepcja funkcjonowania przedszkola nie istnieje. Zatem metoda przez niego stworzona nie jest gotowym schematem czy modelem działań, który możemy zastosować w każdej grupie i każdym miejscu na świecie. Przedszkola są związane ze środowiskiem lokalnym, w jakim się mieszczą, są miejscem, w którym tworzy się kulturę. Dzieje się to za pomocą wszystkich zaangażowanych w ten proces uczniów, nauczycieli, rodziców, pracowników niepedagogicznych oraz mieszkańców regionu, którzy mają realny wpływ na placówkę i jej tożsamość⁷.

Zajęcia podlegają zmianom w zależności od pomysłowości uczniów oraz środowiska, w jakim znajduje się placówka. Ponieważ wychowankowie współtworzą z nauczycielem swój proces dydaktyczny, edukacja przebiega partnersko. Proces demokracji uwidacznia się podczas porannego zgromadzenia zwanego parlamentem dziecięcym. W czasie jego trwania przedstawiane są pomysły, które poddawane są negocjacji. Dzięki temu rozwija się pomysł na projekt - nowy lub kontynuację poprzedniego.

Reggio za jeden z najważniejszych elementów edukacji obiera rozwijanie postaw twórczych. Współczesna edukacja często opiera się

⁶ Ibidem, s. 43-44.

⁷ A. Maj, *Dokumentowanie procesu edukacyjnego jako fundament pracy nauczyciela wczesnej edukacji - z doświadczeń nauczycieli przedszkoli w Reggio Emilia we Włoszech* [w:] *Poznać-Zrozumieć-Doświadczyć Konstruowanie wiedzy nauczyciela wczesnej edukacji*, red. J. Bonar, A. Buła, Kraków 2013, s. 142-143.

na schematach powielanych przez nauczycieli. Przedszkole i szkoła nastawione są na rozwiązywanie problemów i zadań pod klucz. W obecnym systemie nauczania aspekt kreatywności jest marginalizowany, co więcej J. Bonar uważa, że kreatywność w edukacji jest zabijana. Spowodowane jest to kilkoma czynnikami. Podstawowym z nich jest brak uwzględniania przemian społeczno-kulturowych współczesnego świata. Transformacje powodują, że życie codzienne ma charakter płynny, elastyczny i jest wielowymiarowe. Stawia przed wieloma wyborami i możliwościami, z których należy nauczyć się korzystać. Kolejnym czynnikiem jest forma myślenia i działania nauczycieli, którzy wciąż pracują tak, by uczniowie byli tylko odbiorcami, a nie sprawcami. Powoduje to zahamowanie rozwoju pasji i inicjatyw uczniowskich. Ponadto na przedmioty artystyczne przeznaczają się bardzo małe ilości godzin dydaktycznych i to na wszystkich etapach kształcenia. Winna jest temu podstawa programowa, która dodatkowo nastawia wychowanków na intelektualne podporządkowanie się dorosłym, zamiast na niezależność. Nauczanie nakierowane jest na schematy – ustalenia społeczne. W takiej formie przekazujemy je uczniom, nie dając im możliwości rozumienia świata w sposób własny⁸.

Nauczyciel w Reggio musi być gotowym do podążania za dzieckiem, obdarza je ogromnym zaufaniem, wierzy, że ma ono kompetencje i potencjał⁹. Dzięki takiemu podejściu zwiększa się szanse na bycie w przyszłości kreatywnym dorosłym, który nie będzie powielał schematów, tylko będzie podążał własną drogą, pewny tego, co robi. Zatem metoda ta pokazuje:

wizję dziecka pełnego potencjału, którego źródłem jest dziecięca umiejętność dziwienia się; dziecka silnego i kompetentnego. Dziecko jest mocne od narodzin, otwarte na świat i zdolne do konstruowania wiedzy. Jego

⁸ J. Bonar, *Szkoła jako środowisko blokujące potencjał twórczy uczniów* [w:] *Edukacja małego dziecka. Tom 9: Szkoła – przemiany instytucji i jej funkcji*, red. A. Gajdzica, E. Ogrodzka-Mazur, U. Szuścik, Kraków 2014, s. 42.

⁹ J. Bonar, A. Maj, *Przedszkole Reggio Emilia we Włoszech miejscem rozkwitu dziecięcego potencjału*, op. cit., s. 44.

kompetencje od początku przejawiają się w interakcjach z innymi, tworzeniu własnych teorii, interpretowaniu rzeczywistości i nadawaniu temu, co doświadcza, różnych znaczeń¹⁰.

Zadaniem nauczyciela jest zatem wsłuchać się w to, co mówi do niego wychowanek, rozumieć i wspierać go w podjętych działaniach. Opiekun

jest osobą o znaczeniu kluczowym dla edukacji, jest głównym czynnikiem realizacji procesu wychowawczego¹¹.

Podstawą relacji nauczyciel-dziecko jest słuchanie oraz obserwacja. Oba działania muszą być prowadzone w sposób aktywny, a nie bierny. Umiejętność słuchania jest tu interpretowana

nie tylko jako akt biologiczny, ale przede wszystkim jako proces polegający na byciu otwartym i wrażliwym na innych, ich potrzeby; akceptowaniu różnic; interpretowaniu; jak również uznawaniu wartości jego nadawcy¹².

Rozmowy uczniów są bardzo ważne dla wychowawcy w Reggio. Dzieci sporo rozmawiają ze sobą podczas posiłków. Słuchają się nawzajem i mogą się lepiej poznać. Nauczyciel dzięki przysłuchiwaniu się uczniowskim dialogom tworzy kolejne projekty i zadania. Zatem w placówkach działających tą metodą nie ustala się planu działań wcześniej, wszystko jest elastyczne i zależne od działalności dziecięcej.

Słuchanie w Reggio ma jeszcze jeden wymiar. Wychowanek uczy się wsłuchiwać w samego siebie. Malaguzzi nazywa to wewnętrznym słuchaniem. Następuje ono

w trakcie przedstawiania innym swoich mentalnych obrazów. Prezentując je innym, przedstawia się je również samemu sobie¹³.

¹⁰ Ibidem, s. 45.

¹¹ K. Duraj-Nowakowa, *Pedagogiczne szanse a zagrożenia rozwoju i edukacji dziecka* [w:] *Wybrane problemy edukacji dzieci w przedszkolu i szkole*, red. S. Guz, J. Andrzejewska, Lublin 2005, s. 99.

¹² J. Bonar, A. Maj, *Przedszkola Reggio Emilia we Włoszech miejscem rozkwitu dziecięcego potencjału*, op. cit., s. 47.

¹³ A. Maj, *Dokumentowanie procesu edukacyjnego jako fundament pracy nauczyciela wczesnej edukacji – z doświadczeń nauczycieli przedszkoli w Reggio Emilia we*

Następuje to na sto języków dziecka. Uczeń doskonali swój warsztat i dzięki temu może zweryfikować, czy jego działania zmierzają w odpowiednim kierunku. Natomiast pozostali dzięki temu mają szansę lepiej zrozumieć, co chciał przekazać rozmówca.

Znakiem rozpoznawczym Reggio jest obserwowanie, a dokładniej dokumentowanie działań dzieci i nauczycieli, które jest prowadzone w sposób innowacyjny. Dokumentacja ta

jest nie tylko namacalną kolekcją dowodów tego, co działo się w klasie: wytworów dziecięcych, płyt, kaset video, slajdów, ale przede wszystkim jest procesem zbierania, poddawania refleksji oraz wspólnej interpretacji¹⁴.

W pracy włącza się nie tylko nauczyciel, ale również dziecko i rodzice. Wspólnie się interpretuje i analizuje poszczególne działania, wszyscy są do tego równouprawnieni. Bowiem:

Dokumentacja znajdująca się na ścianie w klasie (najczęściej na poziomie oczu dziecka) służy jako materiał do dalszej dyskusji i prowokacji nowych myśli. Z jednej strony stanowi to narzędzie do refleksji, a z drugiej ważne jest uchwycenie momentu nauki, która staje się wtedy namacalnym tworem. Jest to także sposób komunikacji pomiędzy dziećmi i rodzicami, a także nimi samymi. Podopieczni uwielbiają opowiadać bliskim o tym, co zrobili i czego udało im się dokonać¹⁵.

Czynność ta ma kilka zadań do spełnienia, dla każdego z uczestników inne. Dziecku pokazuje, jak bardzo ważny jest jego wysiłek, dzięki temu może odnieść się do własnej pracy, przeanalizować i później udoskonalić ją. Dodatkowym celem jest możliwość porównania działań innych uczniów. Z kolei nauczyciel analizuje twórczość dzieci. Daje to możliwość zrozumienia procesu uczenia się poszczególnych uczniów, dzięki czemu wychowawca ma możliwość zaplanować następne procesy dydaktyczne. Natomiast rodzicom

Włoszech [w:] *Poznać-Zrozumieć-Doświadczyć Konstruowanie wiedzy nauczyciela wczesnej edukacji*, op. cit., s. 136.

¹⁴ J. Bonar, A. Maj, *Przedszkola Reggio Emilia we Włoszech miejscem rozkwitu dziecięcego potencjału*, op. cit., s. 52.

¹⁵ *Zainspirowani reggio*, <http://www.zainspirowanireggio.pl/reggio>, 03.03.2017 r.

daje perspektywę zrozumienia i poznania prac dziecięcych w placówce¹⁶.

Wsluchiwanie się w to, co mówi uczeń oraz obserwowanie działań i wyciąganie z nich wniosków jest trudnym wyzwaniem dla nauczyciela. Jednak pedagodzy posługujący się metodą Reggio dzięki obserwacji i słuchaniu dziecka wyodrębnili trzy formy postrzegania wychowanka:

1. Badacz – dziecko jest zdolne i posiada kompetencje do konstruowania własnych znaczeń. Ponadto jest gotowe do podejmowania wyzwań, aktywnego włączenia się w ich realizację i krytycznego podejścia. Ma potencjał i jest współodpowiedzialne za kulturę.
2. Współpracownik – dziecko jest partnerem w procesie edukacji zarówno dla dorosłych, jak i rówieśników. Ponieważ proces edukacji przebiega w wyniku interakcji z innymi, konstruowanie wiedzy nie może być oderwane czy izolowane od otaczającej rzeczywistości.
3. Uczestnik procesu komunikacji – dziecko – edytuje poznane kody i symbole oraz tworzy nowe, aby odczytać te, które są dla niego niezrozumiałe¹⁷. Forma ta odnosi się do omawianego pojęcia *stu języków dziecka*.

Takie postrzeżenie wychowanka jest równoznaczne z podejściem podmiotowym i indywidualizacją w edukacji. Władysław Puślecki nazywa podmiotowość dziecka pełnoprawnością i wyróżnia kilka jej przejawów w edukacji. Wyznacznikami zatem są:

- możliwość zadawania pytań i uzyskiwania na nie odpowiedzi;
- kooperacja rówieśnicza;
- współdecydowanie, rozumiane jako współtworzenie i możliwość decydowania o działaniach dydaktycznych;

¹⁶ J. Bonar, A. Maj, *Przedszkola Reggio Emilia we Włoszech miejscem rozkwitu dziecięcego potencjału*, op. cit, s. 52-53.

¹⁷ A. Maj, *Dokumentowanie procesu edukacyjnego jako fundament pracy nauczyciela wczesnej edukacji – z doświadczeń nauczycieli przedszkoli w Reggio Emilia we Włoszech* [w:] *Poznać-Zrozumieć-Doświadczyć Konstruowanie wiedzy nauczyciela wczesnej edukacji*, op. cit. s. 131-132.

- prawo do posiadania własnego zdania i sposobność do wypowiedzenia go;
- wpływ na formę oceny i sposobów sprawdzania wiedzy oraz osiągnięć wychowanka¹⁸.

Jak mówił Janusz Korczak:

Nie ma dzieci - są ludzie, ale o innej skali pojęć, innym zasobie doświadczenia, innych popędach, innej grze uczuć¹⁹.

I w tym duchu pracuje się metodą Reggio. Każdy traktowany jest na równi i jest współodpowiedzialny za cały proces edukacyjny.

Relacja nauczyciela z uczniem w Reggio jest interesująca pod jeszcze jednym względem. Zadaniem wychowawcy jest pełnienie roli twórcy okazji, dzięki czemu inspiruje on podopiecznych do działania oraz uczenia się. Pomaga on maluchowi w

znalezieniu problemu, którego rozwiązanie będzie dla dziecka wyzwaniem i przyniesie satysfakcję, pomaga odnaleźć jego własne pytania i w naturalny sposób zachęca do szukania odpowiedzi²⁰.

Wydaje się zatem, że cały ten proces realizacji i poszukiwania odpowiedzi na problem młody człowiek przechodzi sam. Nauczyciel musi wykazać się wyczuciem i uruchomić w sobie dobrego obserwatora, by w sposób bardzo dyskretny wspierać wychowanka w jego nauce. Ponadto angażuje uczniów do pomocy przy doborze materiałów do zajęć, dzięki czemu pobudza dziecięcą ciekawość.

Kolejny aspekt wyróżniający tę metodę to relacja z otoczeniem. Przestrzeń edukacyjna nazywana jest w Reggio trzecim nauczycielem. Pozostali dwaj to edukatorzy, którzy naturalnie pracują w grupie. Milder Reed Hall i Edward Twitchell Hall zauważają, że w człowieku

¹⁸ W. Puślecki, *Pełnomocność ucznia*, Kraków 2002, s. 29-30.

¹⁹ H. Kirchner, *Janusz Korczak, pisarz-wychowawca-myśliciel*, Warszawa 1997, s. 18.

²⁰ J. Bonar, A. Maj, *Przedszkola Reggio Emilia we Włoszech miejscem rozkwitu dziecięcego potencjału*, op. cit., s. 47.

wykształciła się świadomość wpływu budynków na ludzkie zachowanie. (...) Dalekie od pasywności otoczenie wchodzi w interakcje z ludźmi²¹.

Dostrzegł to również Malaguzzi, dlatego swoje przedszkole urządził tak, by cały teren był przyjazny i wpływał pozytywnie na edukację najmłodszego człowieka. Przestrzeń jest wizualnie nieograniczona poprzez zastosowanie szklanych ścian, przez które dziecko może poznawać świat, bawić się światłem i cieniem. Te dwa zjawiska, zdaniem twórcy Reggio, rozwijają i oddziałują na ucznia.

Najważniejszym miejscem w przedszkolu jest plac, gdzie odbywają się spotkania i uroczystości. W salach tworzone są różnego rodzaju kąciki zainteresowań – mniejsze przestrzenie, takie jak: miejsce do odpoczynku, gier i zabaw, kącik czytelniczy, konstrukcyjny, plastyczny²², w którym znajdują się ogólnodostępne, rozmaite materiały artystyczne, z których dziecko może swobodnie korzystać w każdej chwili. Elementy występujące w klasie mają za zadanie prowokować do myślenia i działania. Ważne, by przedmioty w sali pochodziły z natury – otaczającego świata; mają one współgrać ze środowiskiem, z którego pochodzi dziecko. Kluczowe jest zatem, aby w sposób interesujący wyeksponować te elementy, dzięki czemu są one *zaproszeniem do działania i eksplorowania*²³.

Najwięcej zastosowań w sali mają ściany – wykorzystuje się je do prezentowania i dokumentowania działań dzieci poprzez rysunki i fotografie; opisy, relacje i opinie nauczycieli – dzięki temu rozwijana jest współpraca między rodzicami i nauczycielem. Podkreśla się jej wagę, ponieważ

tylko w ten sposób można stworzyć dzieciom optymalne warunki do

²¹ M. R. Hall, E. T. Hall, *Czwarty wymiar w architekturze*, Warszawa 2001, s. 11 i 13.

²² J. Bonar, A. Maj, *Przedszkola Reggio Emilia we Włoszech miejscem rozkwitu dziecięcego potencjału*, op. cit., s. 46-47.

²³ Ibidem, s. 47.

rozwoju. Rodzice mają przy tym możliwość zaangażować się w prace grupowe, mogą pomagać przy organizacji wycieczek czy pracach w ogródku²⁴.

Metoda Reggio rozwija również umiejętność współpracy podopiecznych z innymi. Wszystkie projekty i zadania są realizowane w grupach różnej liczebności. Każdy zespół pracuje w swoim indywidualnym tempie. Po zakończeniu działania, grupy spotykają się i wspólnie omawiają wyniki pracy. W tym miejscu przydaje się również dokumentacja, którą prowadzi nauczyciel. Dzięki niej uczniowie mogą zapoznać się z efektem pracy własnej wykonanej na poprzednich zajęciach, jak również wyciągnąć nowe wnioski. Ponadto, wszyscy pracownicy przedszkola są włączeni w rozwój edukacyjny podopiecznych. Dziecko wchodzi w relacje z nimi, między innymi podczas przygotowywania posiłków, pomocy przy nakrywaniu stołu oraz bycia kelnerem dla kolegów i koleżanek²⁵.

Zastosowanie metody Reggio niesie za sobą wiele korzyści dla przedszkolaka i dla nauczyciela. Przede wszystkim oba podmioty ciągle się poznają, dzięki czemu wiedzą, jak prowadzić proces wychowawczy, aby był adekwatny. Przestrzeń i środki dydaktyczne sprzyjają rozbudzaniu kreatywności. Mimo braku zabawek (wyjątkiem są klocki), dzieci nie narzekają na brak zabaw – wszystko jest ich własnym wytworem, wykonanym z dostępnych materiałów. Dzięki Reggio nie blokuje się dziecięcej ciekawości poznawania świata, kreatywności, twórczości i estetyki.

We współczesnym świecie kooperacja jest bardzo ważna. Obecna edukacja nie daje zbyt dużych możliwości współdziałania. Reggio bynajmniej. Każde działania organizowane są w grupach minimum trzyosobowych. Taka forma organizacji czasu ukształtuje osoby, które w przeszłości zdołają wspólnie dążyć do celu. Ze względu na

²⁴ N. Kusto, *Metoda Reggio w przedszkolu*, <http://www.netmama.pl/magazyn/dzieci/przedszkole/metoda-reggio-w-przedszkolu>, 02.03.2017r.

²⁵ J. Bonar, A. Maj, *Przedszkola Reggio Emilia we Włoszech miejscem rozkwitu dziecięcego potencjału*, op. cit., s. 51-52.

charakter demokratyczny tej metody, wychowuje się dobrych obywateli, gdyż cały system oparty jest na regionalizmie. Ponadto młodzi ludzie jako dorośli będą umieli: walczyć o swoje, przyznać się do błędu, dążyć do celu mimo niepowodzeń. Takich obywateli, którzy znają swoją wartość potrzeba w każdym miejscu na świecie.

Dzięki Reggio istnieje możliwość podejmowania tematów i działań, na które w standardowym systemie edukacji nauczyciele by się nie odważyli, czy nawet nie pomyśleli o nich. Jest to ogromną zaletą, gdyż dzięki temu możliwe jest indywidualne podejście do nauki każdego z uczniów. Przyjęcie, że każdy posiada *sto języków*, pozwala na swobodę w komunikacji: uczeń-nauczyciel i odwrotnie, oraz uczeń-uczeń. Porozumiewanie się jest często formą najtrudniejszą w relacji wychowawca i dziecko, gdyż dorosły oczekuje jasnych sygnałów w postaci werbalnej. Dzięki przestawieniu myślenia na *sto języków* komunikacja ta staje się dużo prostsza i uruchomi nawet te nieśmiałe i skryte przedszkolaki.

Samodzielne dochodzenie do wiedzy, które cechuje Reggio, jest odpowiedzią na potrzebę poczucia samodzielności dziecka. Często jest tego brak we współczesnej edukacji oraz w domu rodzinnym. Wszystko odbywa się w pędzie. Placówki edukacyjne uczą schematów – pójścia na skróty, a w domu dzieci się wyręcza. Samodzielność ułatwia dążenie do celu oraz uodparnia na porażki, a jak mówi przysłowie: *Człowiek się uczy na błędach*.

Reggio, choć jest dość młodą metodą edukacji, szybko się rozwija. Poprzez jej działania można realizować podstawę programową, ale co najważniejsze, zindywidualizować proces nauczania. Warto zatem czerpać z dzieła Meleguzziego, który w alternatywny sposób podszedł do edukacji najmłodszego człowieka.

Bibliografia

Bonar J., *Kreatywny czyli inny. Twórczy uczeń w polskiej szkole* [w:] *Miejsce innego we współczesnych naukach o wychowaniu. Inny wobec wyzwań współczesnego świata*, red. I. Chrzanowska, B. Jachimczak, D. Pagórska-Jachnik, Łódź 2011.

Bonar J., *Szkoła jako środowisko blokujące potencjał twórczy uczniów* [w:]

- Edukacja małego dziecka. Tom 9. Szkoła – przemiany instytucji i jej funkcji*, red. A. Gajdzica, E. Ogrodzka-Mazur, U. Szuścik, Kraków 2014.
- Bonar J., Maj A., *Przedszkola Reggio Emilia we Włoszech miejscem rozkwitu dziecięcego potencjału*, „Problemy Wczesnej Edukacji” 2015, nr 4(31).
- Duraj-Nowakowska K., *Pedagogiczne szanse a zagrożenia rozwoju i edukacji dziecka* [w:] *Wybrane problemy edukacji dzieci w przedszkolu i szkole*, red. S. Guz, J. Andrzejewska, Lublin 2005.
- Hall M. R., Hall E. T., *Czwarty wymiar w architekturze*, Warszawa 2001.
- Kirchner H., *Janusz Korczak, pisarz-wychowawca-myśliciel*, Warszawa 1997.
- Klim-Klimaszewska A., *Pedagogika przedszkolna*, Warszawa 2010.
- Kobyłecka E., *(Nie)codziennosc pracy nauczycieli we współczesnej szkole. Zarys problemu* [w:] *(Nie)codziennosc wychowawcza i dydaktyczna nauczyciela w szkole*, red. E. Kobyłecka, Zielona Góra 2016.
- Kusto N., *Metoda Reggio w przedszkolu*, <http://www.netmama.pl/magazyn/dzieci/przed-szkole/metoda-reggio-w-przedszkolu>.
- Maj A., *Dokumentowanie procesu edukacyjnego jako fundament pracy nauczyciela wczesnej edukacji – z doświadczeń nauczycieli przedszkoli w Reggio Emilia we Włoszech* [w:] *Poznać-Zrozumieć-Doświadczyć. Konstruowanie wiedzy nauczyciela wczesnej edukacji*, red. J. Bonar, A. Buła, Kraków 2013.
- Okoń W., *Wszystko o wychowaniu*, Warszawa 1999.
- Puślecki W., *Pełnomocność ucznia*, Kraków 2002.
- Zainspirowani reggio*, <http://www.zainspirowanireggio.pl/reggio>.

Streszczenie

Artykuł dotyczy relacji nauczyciela i dziecka w metodzie Reggio Emilia. Opisane zostały główne założenia innowacyjnej metody pracy z małym dzieckiem. Nakreślono, jak metoda rozwija kreatywność, twórczość i samodzielność podmiotów edukacyjnych. Podkreśla się, że jedną z najważniejszych cech jest współpraca wszystkich osób zaangażowanych w proces wychowawczy i edukacyjny, którzy to dokumentują i analizują działania dydaktyczne uczniów. Ponadto autor uwzględnił zastosowanie tej metody do realizacji celów podstawy programowej edukacji przedszkolnej w Polsce.

Słowa kluczowe: edukacja przedszkolna, Reggio Emilia, metoda projektów, współpraca z rodzicami.

Summary

This article deals with the relationship between the teacher and the child in the Reggio Emilia approach. It describes the main assumptions of the innovative method of working with a kid. The article outlines how this approach develops the creativity, creation and independence of the

educational entities. It is emphasized that one of the most important attribute is the cooperation of all persons involved in the educative and educational process, which document and analyze the didactic activity of the students. In addition, the author has considered the application of this method to the implementation of the objectives of the core curriculum of pre-school education in Poland.

Key words: preschool education, Reggio Emilia, project-based learning, partnership with parents